

... Ahmed Yesevî ve Muhittî ...
 ... Ahmed Yesevî ve Muhittî ...
 ... Ahmed Yesevî ve Muhittî ...

Bugünkü konuşmamda, şimdiye kadar kimsenin temas etmediği ancak çok önemli olduğuna inandığım bir hususa dikkatleri çekmek istiyorum.

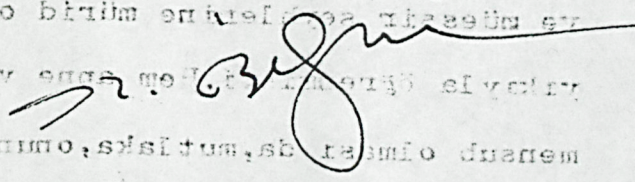
Önce bir hususu belirtmek gerekir ki o da, Ahmed Yesevî'nin, kaynakların bu konuda verdikleri bilgilere göre, ne müstesna bir san'atkâr yâni şâir ve ne de tesiri hem devrinde ve hem de kendisinden sonraki devirlerde devam etmiş olan bir büyük âlim olmadığı keyfiyettir. Zamanında okutulan

ilimleri tahsil etmiş, gerek Yesî'de ve gerekse Buhara'da devrin büyük ve müessir şeyhlerine mürid olmuş, tarikat âdâbını ve seyr ü sülûkû lâ-yıkıyla öğrenmişti. Hem anne ve hem de baba tarafından necîb bir aileye mensub olması da, mutlaka, onun yetişmesinde büyük rol oynamıştır. Ancak bütün bunlar, Pîr-i Türkistan'ın günümüze kadar devam edegelen inanılmaz tesiri izaha kâfi midir? Elimizdeki verilere göre, o ne Mevlânâ gibi tesiri asırlar boyu devam edecek olan müstesna bir şâir ve ne de Gazzâlî gibi pek çok konuda bıraktığı eserlerle tesirini hâlâ devam ettiren bir ilim adamıydı. Peki, öyleyse, tâ Çin hududundan Hind yarımadasına ve Macaristan'a kadar inanılmaz genişlikteki bir coğrafyada sekiz asırdan fazla bir zamandır çok farklı dinî inanışlara sâhip zümreler arasında müessir olabilmesinin sebeplerini, her halde, başka vasıflara sâhip olmasında aramalıdır. Kanaatimizce bu vasıfların en önemlilerinden biri onun, doğup büyüdüğü ve bütün beşerî zaaf ve temayülleri çok iyi bildiği Türk muhitini, o muhitte yaşayan değişik din ve mezheplere mensub ırkdaşlarının çok iyi tanınması, onların dünya görüşlerini, millî tarihlerini ve her seyden önce de Türk devlet felsefesini, İslâm öncesi dönemlerden itibaren, çok iyi bilmesiydi. İnanıyorum ki, Ahmed Yesevî, Türk Kızılelma mefküresini, o mefküreyi tahakkuk ettirmenin icablarını da çok iyi biliyordu. Ayrıca Türk cihan hâkimiyeti idealinin de yorulmak bilmez bir temsilcisi idi. Bütün bunların

yanında İslâm tarihini, bütün tecellîleriyle birlikte, özellikle yaşadığı devirde Müslüman âlemini büyük bir ye's ve bedbinliğe duçar kılan "bâtınî" faaliyetlerini ve bu faaliyetlerin nasıl önlenebileceğini de yakînen biliyordu. Belki de hepsinden önemlisi, Orta Asya'dan başlamış olan Türk muhacereti ile Anadolu'ya hicret etmiş olan Oğuz Türklerinin gelecekte mutlaka bir muhteşem devlet kuracaklarını ve böylece bütün Ehl-i Sünnet mensubu müslümanları da necâta kavuşturacaklarının idrâkinde olmasıydı. Tabii bu başarıda İslâm'ın "i'lâ-yı Kelimetullâh" umdesinin de mütaz bir yeri olduğunu da biliyordu.

Bu geniş perspektiften ele alınmadığı takdirde Ahmed Yesevî'nin ne fîdi kâbiliyeti ve ne de yaptığı hizmetler anlaşılamaz.

Prof. Dr. Orhan Bilgin

INDICA LIBRARY ESTABLISHED	
Reg. No:	I 0997
Class. No:	C072